

Green New Deal amb perspectiva de gènere:

Economia verda per a un benestar quotidià, equitat de gènere per a un futur sostenible.

1. Diagnosi: Un creixement amb peus de fang, que ens porta a un present insostenible

Una crisi que perjudica els homes o un sistema productiu que perjudica les dones?

Malgrat viure una crisi centrada en els sectors de la indústria, la construcció i les finances, majoritàriament masculins, en el nostre país, a dia d'avui, hi ha 2.400.000 dones ocupades menys que homes ocupats, la taxa d'activitat és de 17 punts inferior per a les dones que per als homes, i malgrat això, la taxa d'atur és més alta entre les actives que els actius.

Taula. EPA del 3r Trimestre de 2009

EPA - 3r Trimestre de 2009. Espanya							
Varones				Mujeres			
Ocupados	Parados	Tasa actividad	Tasa paro	Ocupadas	Paradas	Tasa actividad	Tasa
10.613,3	2.290,9	68,4	17,8	8.256,9	1.832,5	51,5	18,2

Font: Ine

Taula. Atur registrat.

Atur registrat. Desocupats registrats en les oficines d'ocupació.		
Valor (mitjanes anuals) Any 2008	Catalunya	Espanya
Total	333,7	2.539,9
Per sexe		
Homes	159,6	1.146,9
Dones	174,0	1.393,0

Unitats: Milers de persones. Font: Departament de Treball i Idescat

A més, en termes qualitius la desigualtat laboral entre homes i dones s'eixampla, ja que les dones acumulen més contractació parcial i més contractació temporal (contractacions que sovint van associades)¹, alhora que viuen una flagrant discriminació salarial.

Taula. Relació salaris i tipus de contractes

Salari brut anual i guany per hora. Catalunya. 2007	Homes	Dones	Total	
Salari brut anual	Total	25.109,98	18.136,60	21.998,10
	Indefinit	26.904,91	18.930,77	23.275,66
	Temporal	16.729,04	13.503,25	15.436,60
Guany per hora de treball	Total	14,73	11,48	13,34
	Indefinit	15,63	11,94	14,02
	Temporal	10,27	8,74	9,68

Font: Idescat.

¹ Informe económico del presidente del gobierno, 2009.

Un sistema de serveis de benestar insuficient deixa la cura en mans de les famílies/de les dones

El nostre país es troba a la cua d'Europa (a nivell de l'Europa de l'Est) pel que fa a despesa pública en serveis de benestar. Això és visible, per exemple, en el personal públic que el nostre país té dedicat al sector públic (Espanya 14,6% - UK 20,2% - Suècia 34,4% - és treball és al sector públic sobre el total del treball); i és especialment visible en el personal dedicat a la cura de les persones, que és la base del benestar;

Taula. Treball de cura.

% de treballadors/res en el sector de la cura (salut, treball social, dependències)			
UE-27	Homes	Dones	Total
Rumania	0,6	2,0	2,5
Bulgaria	0,7	2,4	3,1
Chipre	0,9	2,3	3,2
Grecia	1,2	2,1	3,3
Letonia	0,5	2,8	3,3
Polonia	0,6	2,7	3,3
Hungria	0,9	3,0	3,9
Eslovènia	0,8	3,2	4,0
Estonia	0,5	3,6	4,1
Eslovàquia	0,7	3,3	4,1
Malta	1,9	2,2	4,1
Espanya	1,0	3,1	4,1
Itàlia	1,3	2,8	4,1
Lituània	0,6	3,8	4,4
República Checa	0,9	3,8	4,7
Portugal	0,9	4,0	4,8
Austria	1,5	4,8	6,3
UE-27	1,4	5,0	6,4
Luxemburg	1,5	4,9	6,4
UE-25	1,4	5,2	6,6
UE-15	1,6	5,6	7,2
Irlanda	1,3	6,1	7,5
Frància	1,6	6,1	7,8
Bèlgica	1,9	5,9	7,8
Alemanya	1,9	6,2	8,1
Reino Unido	1,7	7,0	8,7
Finlàndia	1,2	9,6	10,8
Països Baixos	2,2	10,1	12,4
Suecia	2,1	10,3	12,4
Dinamarca	2,5	11,7	14,2

Dades: %. Any 2007.

Font: Eurostat.

Aquests són elements centrals característics de l'economia i la societat espanyola que la fan més desigual i injusta que la majoria de països de la UE15.

Un país amb feminització de la pobresa

A Catalunya, l'any 2008, el risc de caure en la pobresa era per a les dones d'un 18%, i per als homes d'un 15% després de les transferències socials. L'existència d'aquest risc significa que l'Administració Pública no cobreix suficientment la xarxa base de benestar; la despesa en protecció social - que inclou totes les intervencions que tenen com a objectiu alleugerir la càrrega d'un conjunt de riscos i necessitats de la població - és molt insuficient al nostre país.

Taula. Protecció Social.

Indicadors comparatius de la despesa en protecció socials als diferents països. Unió Europea. 2006.	Com a percentatge del Producte Interior Brut	En unitats de poder de compra per habitant
Catalunya	18	5.114
Espanya	21	5.163
Suècia	31	8.998
Regne Unit	26	7.410
Alemanya	29	7.706
Frància	31	8.200
Itàlia	27	6.476
Portugal	25	4.451
Hongria	22	3.401
Romania	14	1.277
UE (27 països)	27	6.349
UE (25 països)	27	6.630
UE (15 països)	28	7.278

Font: Eurostat i Institut d'Estadística de Catalunya

Un cicle de creixement econòmic d'esquenes a la natura i a les dones

El creixement econòmic espanyol –en l'àmbit productiu- s'ha produït sense internalitzar (o sense comptabilitzar en el seu pes real) els costos del treball real que el feien possibles (el remunerat, però sobre tot el treball en “negre” o no remunerat, necessari per a que el remunerat funcionés), ni tampoc els recursos naturals necessaris ni la petjada ecològica que produïa. S'ha crescut buscant el benefici a curt termini, sobre una base especulativa, i amb una sobreexplotació dels recursos naturals a partir d'un consum insostenible de béns amb fort impacte ambiental (exemple: la indústria automobilística, les segones residències o el turisme), en comptes de donar el gir que era necessari per a fer una societat més benestant, on les necessitats reals i quotidianes de les persones –com ara la qualitat alimentària, la mobilitat quotidiana, l'atenció a les persones grans, o els serveis domèstics de proximitat- ocupessin el lloc més rellevant de l'economia.

Ens trobem que hem passat per un cicle de creixement que no s'ha aprofitat per a transformar les relacions de gènere, i això malgrat:

- a) que el relleu generacional i la igualtat de nivells educatius feien que la tendència en l'ocupació fos a un augment d'activitat i ocupació femenina², i
- b) el compromís aparent del govern: el govern ha realitzat algunes apostes que són notables (com la Llei d'igualtat d'oportunitats) però que no han estat coherents amb les seves polítiques estratègiques econòmiques i socials. En aquest sentit, només cal veure la Llei de dependència, que no només està infrapressupostada, sinó que obre les portes a la política de transferències i de cura de persones realitzades a l'esfera privada, en comptes d'assumir sense reserves la xarxa pública.

2. El repte polític: L'actual crisi econòmica ens situa en un escenari de riscos, però també d'oportunitats històriques.

Tant pel que fa als reptes ambientals com pel que fa a l'equitat de gènere, se'ns presenta un escenari de riscos i oportunitats de forma paral·lela i interconnectada.

El risc –doble- és apostar, de forma acrítica –o amb petits ajustos -, pels sectors que han estat primerament afectats per la crisi, ja siguin de l'economia financera o de l'economia real tradicional industrial. Aquesta direcció té conseqüències molt negatives des del punt de vista ambiental i ens porta a un escenari de forta vulnerabilitat davant de reptes futurs (exemple: esgotament del petroli). Paral·lelament, ens fa molt vulnerables des del punt de vista social en un doble sentit: continua apostant per no “internalitzar” dins l'economia formal els costos i beneficis del treball no remunerat (fet que, amb l'augment de les càrregues de treball invisible per factors com l'envelliment de la població, té implicacions molt negatives en termes de salut, empobriment i mala qualitat de vida de les persones cuidadores i cuidades), i en segon lloc no aposta per aprofitar el capital humà que representen les dones per al mercat de treball, tot

---

² Informe económico del presidente del gobierno, 2009

debilitant-nos per afrontar els reptes econòmics que requeriran de un major volum de la població cotitzant, i reforçant un dels principals problemes socials del nostre país: la desigualtat de gènere en l'ocupació.

L'oportunitat del moment present és la de provocar, des de l'àmbit públic, un gir cap al benestar quotidià com a font de riquesa econòmica i de sostenibilitat ambiental. La incorporació de la dimensió de la cura en el treball remunerat, així com del capital humà que representen les dones al nostre país, i d'una altra banda la incorporació de la dimensió ambiental a l'economia productiva són dos moviments que generen sinèrgies positives entre ells: desafien l'economia neoliberal, l'economia que no té en compte el benestar present i futur de les persones, l'economia on els diners són una fi i no un mitjà. I, com veurem a continuació, en el terreny de les polítiques concretes es poden reforçar mútuament: **els sectors ambientals poden ser una oportunitat per a la equitat de gènere; i la revalorització de la cura, mitjançant la idea del benestar quotidià, pot ser una aposta per una economia més sostenible.**

No podem permetre'ns el discurs que "ara no toca" preocupar-se pel medi ambient, ni que "ara no toca" preocupar-se per l'equitat de gènere. És ara que mirem amb distanciament el model de creixement econòmic anterior quan toca abordar aquests dos dèficits estructurals de la nostra economia. Perquè una i l'altra perspectiva es retroalimenten generant nous i millors escenaris de futur, econòmics i socials.

3. Què proposem:

Proposem 2 línies de treball: (A) enfortir l'equitat dins dels sectors d'ocupació verds, i (B) posar la cura de les persones en un lloc central de l'economia productiva.

A) Enfortir l'equitat dins dels sectors d'ocupació verds

Les empreses medioambientals i tota l'economia reconvertida cap a un nou model verd, com a empreses de futur, no poden reproduir la desigualtat de gènere present en la vella economia productiva. **Cal que el nou model econòmic sigui un model millor, també pel que fa a l'equitat.**

És responsabilitat de l'Administració Pública garantir la igualtat d'oportunitats de la seva ciutadania. Això implica crear mecanismes correctors de les desigualtats estructurals i culturals, com poden ser les beques específiques per a dones en carreres o formacions professionals tècniques. De la mateixa manera, és tasca de l'Administració garantir l'accés de tothom a les eines bàsiques de funcionament, com és avui la tecnologia.

Creiem que cal engegar una bateria de mesures, com ara;

- Que la **reconversió** de sectors tradicionals - com la construcció o l'automòbil - inclogui com a objectiu estratègic la feminització d'aquests llocs de treball (especialment exigible si hi ha inversió pública).
- Que en les apostes per la **formació** especialitzada es promoció (també econòmicament) la presència de dones. Que, a més, existeixi una política de quotes reservades a la formació que combatin la segregació horitzontal (quotes femenines en sectors masculinitzats i viceversa).

- Que s'engegui la promoció de l'**autoocupació** femenina mitjançant microcrèdits provinents de la banca pública per a dones emprenedores que potenciïn els sectors ambientals. En el mateix sentit, el sector públic pot jugar un paper d'aval d'aquests negocis davant la banca privada, sempre que els consideri estratègics.
- Per últim, dir que l'**administració pública**, quan actuï com a client, tant sols comprarà serveis d'empreses de "qualitat", la qual cosa inclou la justícia de gènere (trencament de la diferent presència, remuneració, tracte, divisió horitzontal i vertical entre homes i dones).

B) Posar la cura de les persones en un lloc central en l'economia productiva

El sector del servei a les persones té tres grans avantatges en relació als reptes de l'economia del futur.

(1) es molt intensiu en treball, (2) en contrast, és poc intensiu en consums energètics i materials, i (3) genera llocs de treball no deslocalitzables.

A la vegada, aquest és un sector fortament feminitzat, tant a l'economia formal com a la submergida i a la no monetaritzada. És, també, un sector clarament subdesenvolupat en el nostre país - en relació a la UE-15 - i en aquest sentit podem parlar d'un dèficit històric. És, a més, un nínxol de creació d'ocupació infrautilitzat. Creiem, doncs, que cal promoure mesures en la següent direcció:

- Proponem un augment de la despesa pública i una redirecció en la inversió en infraestructures en el sentit de **subsannar el dèficit en serveis de benestar** (tant d'infraestructures com de personal) que tenim en aquest país (incloent equipaments d'atenció social primària, educació 0-3 i atenció a la dependència).

- Proponem la creació d'una **xarxa d'empreses públiques** dedicades a la cura que faci aflorar tot aquest sector on hi impera l'economia submergida, que manté moltes dones sota el llindar de la pobresa, sense drets laborals i fora dels circuits de l'Estat del Benestar. Proponem, en el mateix sentit, un **canvi en les polítiques de contractació pública** adreçada al conjunt de serveis de benestar (contra la transferència de diners a les llars; demanem drets i no xecs). L'Estat ha de substituir la família – de fet, les dones – com a principal cuidador de les persones.

- Proponem la creació d'**oferta formativa pública** en els sectors vinculats a la cura, vinculada a la xarxa d'empreses públiques.

- Proponem un canvi en les infraestructures per a una **mobilitat sostenible i quotidiana**: La configuració actual del sistema de transport és poc igualitària i generadora d'exclusió. L'hegemonia del vehicle privat retalla les oportunitats de les persones que hi tenen menys accés, i el transport públic prima la mobilitat laboral sobre la resta de mobilitat quotidiana, deixant fora de les planificacions tota la resta de desplaçaments més relacionats amb la satisfacció de les necessitats personals i familiars. Existeix, per tant, un biaix de gènere en l'ús del transport. Cal planificar el transport tenint en compte la cura, tant si aquesta s'inclou en l'economia productiva com si no.

Recordem; LA CURA

- (1) és un sector molt intensiu en treball,
- (2) (en contrast, és poc intensiu en consums energètics i materials, i
- (3) genera llocs de treball no deslocalitzables.

Alhora, és una gran possibilitat per a potenciar i dignificar un sector fortament feminitzat i precaritzat (tant a l'economia formal com a la submergida i a la no monetaritzada). Es tracta doncs d'un sector que aglutina tot de sinèrgies positives, i que per tant haurà de ser prioritari per a la inversió pública.